

Baudžiamosios teisės priemonės kovai su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu *I**

2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl baudžiamosios teisės priemonių kovai su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu (COM(2012)0363 – C7-0192/2012 – 2012/0193(COD))

(Įprasta teisėkūros procedūra: pirmasis svarstymas)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Komisijos pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2012)0363),
 - atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 294 straipsnio 2 dalį ir 325 straipsnio 4 dalį, pagal kuriuos Komisija pateikė pasiūlymą Parlamentui (C7-0192/2012),
 - atsižvelgdamas į Teisės reikalų komiteto nuomonę dėl pasiūlyto teisinio pagrindo,
 - atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 294 straipsnio 3 dalį,
 - atsižvelgdamas į Švedijos parlamento pagal Protokolą Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo pateiktą pagrįstą nuomonę, kurioje tvirtinama, jog teisėkūros procedūra priimamo akto projektas neatitinka subsidiarumo principo,
 - atsižvelgdamas į 2012 m. lapkričio 15 d. Audito Rūmų nuomonę¹,
 - atsižvelgdamas į 2012 m. spalio 10 d. Regionų komiteto nuomonę²,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 ir 37 straipsnius,
 - atsižvelgdamas į bendrus Biudžeto kontrolės komiteto ir Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto svarstymus pagal Darbo tvarkos taisyklių 51 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Biudžeto kontrolės ir Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetų pranešimą bei Teisės reikalų komiteto nuomonę (A7-0251/2014),
1. priima per pirmąjį svarstymą toliau pateiktą poziciją;
 2. ragina Komisiją dar kartą perduoti klausimą svarstyti Parlamentui, jei ji ketina pasiūlymą keisti iš esmės arba pakeisti jo tekstą nauju tekstu;
 3. paveda Pirmininkui perduoti Parlamento poziciją Tarybai, Komisijai ir nacionaliniams parlamentams.

¹ OL C 383, 2012 12 12, p. 1.

² OL C 391, 2012 12 18, p. 134.

P7_TC1-COD(2012)0193

Europos Parlamento pozicija, priimta 2014 m. balandžio 16 d. per pirmąjį svarstymą, siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/.../ES, dėl baudžiamosios teisės priemonių kovai su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos ~~325~~ **83** straipsnio ~~4-2~~ dalį,

[1 pakeit.]

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos Audito Rūmų nuomonę¹,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros³,

kadangi:

¹ OL C 383, 2012 12 12, p. 1.

² OL C 391, 2012 12 18, p. 134.

³ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento pozicija.

- (1) Sąjungos finansinių interesų apsauga apima ne tik biudžeto asignavimų valdymą, bet ir visas priemones, kenkiančias ar galinčias pakenkti Sąjungos turtui ir valstybių narių priemones, kurių tikslas – remti ar stabilizuoti valstybių narių ekonomiką ar viešuosius finansus, kurie svarbūs Sąjungos politikai;
- (2) ~~tam, kad Sąjungos finansinių interesų apsauga būtų veiksminga, proporcinga ir atgrasanti,~~ **siekiant užtikrinti veiksmingą, proporcingą ir atgrasančią apsaugą** nuo pačių sunkiausių ir sukčiavimą panašių nusikalstamų veikų šioje srityje **su sukčiavimu susijusių veiksmų** ir toliau turėtų būti saugomasi ne vien **užtikrinti, kad Sąjungos finansiniai interesai būtų optimaliai saugomi, priemonės, priimtas** administracinės ir civilinės teisės priemonėmis, bet ir **pagrindu, turėtų papildyti teisės aktai, priimti** valstybių narių baudžiamosios teisės nuostatomis **pagrindu**, kartu siekiant, kad kiekvienoje šių teisės šakų ir visoje teisinėje sistemoje nebūtų nenuoseklumo; **[2 pakeit.]**
- (3) kad galėtume apginti Sąjungos finansinius interesus, reikia nustatyti bendrą sukčiavimo apibrėžtį, apimančią visus sukčiavimo veiksmus, susijusius tiek su ES Sąjungos biudžeto išlaidomis, tiek su pajamomis, **turtu ir įsipareigojimais, įskaitant skolinimosi ir skolinimo veiklą; [3 pakeit.]**

- (4) sukčiavimas pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) mažina valstybių narių mokestines pajamas, o tai turi neigiamą poveikį taikant vienodą normą valstybių narių PVM apskaičiavimo bazei. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje¹ nustatyta, kad egzistuoja tiesioginis pajamų iš pridėtinės vertės mokesčio surinkimo pagal taikytiną Sąjungos teisę ir atitinkamų lėšų įtraukimo į Sąjungos biudžetą ryšys, nes bet koks trūkumas surenkant pirmąsias gali sumažinti antrąsias. Todėl direktyva taikytina ir valstybių narių pajamoms iš PVM;
- (5) nuostatą, kad neteisėtas PVM grindžiamų nuosavų išteklių sumažinimas labai kenkia ES finansiniams interesams, ir šios direktyvos nuostatas dėl minimalių ir maksimalių sankcijų reikia aiškinti atsižvelgiant į proporcingumo principą ir specifinį šių nuosavų išteklių apskaičiavimo pobūdį ir metodą, taip pat skirtingas įvairioms valstybėms narėms taikomas normas;

¹ 2011 m. lapkričio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-539/09 *Europos Komisija prieš Vokietijos Federacinę Respubliką* (Teismų praktikos rinkinys 2011, puslapis I-11235).

- (6) Sąjungos finansiniams interesams galima pakenkti, jei viešojo pirkimo konkurso dalyvis, siekdamas apeiti ar ~~iškreipti~~ **pažeisti** viešojo pirkimo ar dotacijos skyrimo taisykles, perkančiajai organizacijai arba dotaciją skiriančiai institucijai pateikia informaciją, pagrįstą tiesiogiai ar netiesiogiai iš viešojo pirkimo organizatoriaus neteisėtai gauta informacija. Tokie veiksmai labai panašūs į sukčiavimą, tačiau ~~tai nebūtinai reiškia, kad atitinkamas~~ **jiems nebūtinai turi būti būdingi visi** konkurso dalyvis padarė visą **dalyvio padaryto viso** sukčiavimo ~~nusikaltimą~~ **nusikaltimo požymiai**, nes gali būti, kad jo pasiūlymas ~~visiškai~~ atitinka visus ~~reikalavimus~~ **būtinus kriterijus**. Konkurso dalyvių veiksmų derinimas pažeidžia Sąjungos konkurencijos taisykles ir atitinkamus nacionalinės teisės aktus, todėl jam taikytinos Sąjungos lygmens vykdymo užtikrinimo priemonės ir sankcijos, ir tokiems veiksams ši direktyva neturėtų būti taikoma; **[4 pakeit.]**
- (7) visi Sąjungos teisės aktai dėl pinigų plovimo taikytini šioje direktyvoje nurodytais nusikaltimais gautų pinigų plovimui. Nuoroda į tuos teisės aktus užtikrinama, kad šia direktyva nustatomos sankcijos būtų taikomos visoms Sąjungos finansiniams interesams kenkiančioms nusikalstamoms veikoms;

- (8) korupcija kelia ypač didelę grėsmę Sąjungos finansiniams interesams ir dažnai gali būti glaudžiai susijusi su sukčiavimo veiksmais. Todėl šioje srityje reikia specialių baudžiamąją atsakomybę nustatančių nuostatų. Reikia užtikrinti, kad šios nusikalstamos veikos būtų įtrauktos į nusikaltimo apibrėžtį, nesvarbu ar jas padaręs asmuo įvykdė tarnybines pareigas, ar ne. Kovoju su ~~pasyviaja korupcija~~ *pasyviosios korupcijos* ir ~~pasisavinimu reikėtų~~ *pasisavinimo nusikaltimais, būtina įtraukti* valstybės tarnautojo sąvoką ~~įtraukiami visi galimi tarnautojai~~ *įtraukiami visi galimi tarnautojai – apibrėžti, kuri apimtų visus atitinkamus pareigūnus – nesvarbu, ar jie* paskirti, *ar* išrinkti, *ar* įdarbinti pagal sutartį ar nuolatiniai valstybės tarnautojai bei visi kiti asmenys, kurie valdžios institucijų ar kitų viešųjų įstaigų įgaliojimi teikti paslaugas piliečiams ar apskritai dirba dėl viešojo intereso, kaip antai ES *jie atlieka oficialias pareigas Sąjungoje, valstybėse narėse ar trečiosiose valstybėse. Privatūs asmenys vis labiau dalyvauja Sąjungos lėšų valdyme. Todėl, siekiant tinkamai saugoti Sąjungos lėšas nuo korupcijos ir pasisavinimo, šioje direktyvoje valstybės tarnautojo apibrėžtis turi apimti ir asmenis, kurie neatlieka oficialių pareigų, tačiau kuriems panašiai paskirta valstybės tarnybos funkcija, ne mažiau susijusi su Sąjungos lėšomis, ir kurie ją atlieka, pvz., atitinkamas lėšas pagal sutartis valdantys rangovai valdančius rangovus; [5 pakeit.]*

- (9) Sąjungos finansinius interesus gali pažeisti ir tam tikri valstybės tarnautojų veiksmai, kuriais siekiama pasisavinti lėšas ar turtą nepaisant tikrosios jų paskirties ir taip pakenkti Sąjungos finansiniams interesams. Todėl būtina nustatyti tiksliai *ir nedviprasmiškai* nusikaltimų apibrėžtis, apimančias šiuos veiksmus; **[6 pakeit.]**
- (9a) šioje direktyvoje apibrėžtų fizinių asmenų įvykdytų nusikalstamų veikų atveju būtina nustatyti su visais šiais veikais sudarančiais elementais susijusį ketinimą. Fizinių asmenų įvykdytos veikos, kurioms padaryti ketinimo nereikia, nėra įtrauktos į šios direktyvos taikymo sritį; [7 pakeit.]*
- (10) kai kurios Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios nusikalstamos veikos praktiškai dažnai glaudžiai susijusios su nusikalstamomis veikomis, kurioms taikoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 83 straipsnio 1 dalis ir kiti to straipsnio pagrindu priimti Sąjungos teisės aktai. Todėl nuostatos turėtų būti formuluojamos išlaikant nuoseklumą su šiais teisės aktais;

- (11) juridinių asmenų veiksmai taip pat gali pakenkti Sąjungos finansiniams interesams ar kelti jiems grėsmę, todėl jie turėtų atitinkamai atsakyti už šioje direktyvoje apibrėžtas jų vardu padarytas nusikalstamas veikas;
- (12) kad Sąjungos finansinių interesų apsauga atgrasomojo poveikio priemonėmis visoje Sąjungoje būtų lygiavertė, valstybės narės taip pat turėtų nustatyti tam tikras minimalias sankcijų už direktyvoje apibrėžtas nusikalstamas veikas rūšis ir dydžius. Sankcijų dydis neturėtų būti neproporcingas padarytiems nusikaltimams. Todėl reikėtų nustatyti piniginę ribą, kurios neviršijus baudžiamoji atsakomybė nebūtų taikoma;
- (13) ši direktyva nepanaikina tinkamai ir veiksmingai taikomų drausminių priemonių. Tam tikrais atvejais baudžiant asmenį už šioje direktyvoje apibrėžtą nusikalstamą veiką gali būti taikomos ir kitos, ne baudžiamosios, nacionalinėje teisėje numatytos sankcijos; taikant kitas sankcijas turi būti griežtai laikomasi *ne bis in idem* principo. Šioje direktyvoje nusikalstamais nelaikomi veiksmai, už kuriuos nėra baudžiama drausminėmis sankcijomis ar kitomis priemonėmis dėl tarnybinių pareigų nevykdymo, jei kitais atvejais tokios sankcijos ar priemonės nusikaltusiems asmenims gali būti taikomos;

- (14) sunkias nusikalstamas veikas padariusiems fiziniams asmenims turėtų būti numatytos minimalios ir maksimalios laisvės atėmimo bausmės. Šios sunkios nusikalstamos veikos turėtų būti apibrėžtos nustatant tam tikrą minimalią bendrą žalą (išreikštą pinigų suma), kurią dėl nusikalstamos veikos patyrė Sąjungos ar, tam tikrais atvejais, kitas biudžetas. Nustatyti minimalias ir maksimalias laisvės atėmimo bausmes būtina, kad Sąjungos finansiniai interesai būtų lygiaverčiai ginami visoje Europoje. Minimali šešių mėnesių sankcija leistų Pagrindų sprendimo dėl Europos arešto orderio 2 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų atveju išduoti ir vykdyti Europos arešto orderį, o tai geriausiai užtikrintų veiksmingą teismų ir kitų teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą. Sankcijos taip pat turės stiprų atgrasomąjį poveikį potencialiems nusikaltėliams visoje Europoje. Griežtesnės sankcijos turėtų būti numatytos už nusikalstamas veikas, padarytas dalyvaujant nusikalstamoje organizacijoje, kaip apibrėžta Tarybos pamatiniame sprendime 2008/841/TVR¹;

¹ 2008 m. spalio 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/841/TVR dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008 11 11, p. 42).

- (15) kadangi nusikaltėliai ir jų pajamos iš Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios neteisėtos veiklos juda iš vienos vietos į kitą ir kadangi dėl to labai sudėtinga vykdyti tarpvalstybinius tyrimus, visos valstybės narės, kad galėtų su tokia veikla kovoti, turėtų apibrėžti savo institucijų jurisdikciją ir nustatyti senaties skaičiavimo taisykles;
- (16) kad būtų užtikrintas Sąjungos teisės nuoseklumas ir išsaugotas principas, kad niekas negali būti du kartus baudžiamas už tą patį nusikaltimą, reikia patikslinti, koks šia direktyva numatytų sankcijų ir kitų susijusių Sąjungos administracinės teisės priemonių tarpusavio santykis. Direktyva neturėtų daryti poveikio Sąjungos teisėje nustatytų konkrečių administracinių priemonių, bausmių ir baudų taikymui;

- (17) nepažeidžiant kitų įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę, reikia priimti tinkamas nuostatas dėl valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimo užtikrinant veiksmingą atkirtį direktyvoje apibrėžtoms nusikalstamoms veikoms, kenkiančioms Sąjungos finansiniams interesams, be kita ko, dėl valstybių narių, *Eurojusto* ir Komisijos keitimosi informacija; **[10 pakeit.]**
- (18) 1995 m. liepos 26 d. Konvencija dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos¹ ir jos 1996 m. rugsėjo 27 d.² ir 1996 m. lapkričio 29 d.³ protokolai turėtų būti panaikinti ir pakeisti šia direktyva;

¹ OL C 316, 1995 11 27, p. 48.

² OL C 313, 1996 10 23, p. 1.

³ OL C 151, 1997 5 20, p. 1.

(19) vienas iš tinkamo šios direktyvos įgyvendinimo aspektų – kompetentingų nacionalinių institucijų vykdomas asmens duomenų tvarkymas bei keitimasis jais tarp valstybių narių ir, kita vertus, tarp kompetentingų Sąjungos institucijų. Asmens duomenų tvarkymas nacionaliniu lygmeniu kompetentingose nacionalinėse institucijose turėtų būti reglamentuojamas nacionalinės teisės aktais, laikantis 1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos konvencijos dėl duomenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu ir jos papildomo protokolo (Europos sutarčių serija Nr. 181). Valstybių narių tarpusavio keitimasis asmens duomenimis turėtų atitikti Tarybos pamatinio sprendimo 2008/977/TVR¹ reikalavimus. Kai asmens duomenis tvarko Sąjungos institucijos, įstaigos, agentūros ir biurai, jie privalo laikytis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 45/2001² ir galiojančių teismo tyrimo konfidencialumo taisyklių;

¹ 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdančios policijos ir teismo bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos (OL L 350, 2008 12 30, p. 60).

² 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001 1 12, p. 1).

- (20) atgrasomojo poveikio siekiant baudžiamojoje teisėje nustatytais bausmėmis, ypač daug dėmesio reikia skirti pagrindinių teisių apsaugai. Šia direktyva ginamos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintos pagrindinės teisės ir principai, pirmiausia teisė į laisvę ir saugumą, asmens duomenų apsauga, laisvė pasirinkti profesiją ir teisė dirbti, laisvė verstis verslu, teisė į nuosavybę, teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, nekaltumo prezumpcija ir teisė į gynybą, teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principai, taip pat draudimas antrą kartą teisti ar bausti už tą pačią nusikalstamą veiką. Šia direktyva minėtos teisės ir principai turi būti visapusiškai gerbiami ir atitinkamai įgyvendinami;
- (21) ši direktyva neturi poveikio nuostatomis dėl imunitetų panaikinimo, įtvirtintoms SESV, Protokole dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų, Protokole dėl Teisingumo Teismo statuto bei jų įgyvendinimo teisės aktuose, ar panašioms nacionalinės teisės nuostatomis;

- (22) ši direktyva neturi poveikio nacionalinėje baudžiamojoje teisėje įtvirtintoms bendrosioms taisyklėms ir principams dėl nuosprendžių priėmimo ir vykdymo atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes;
- (23) kadangi šios direktyvos tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, bet dėl šios direktyvos taikymo masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, Sąjunga gali patvirtinti priemones, laikydamasi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I antraštinė dalis.

Dalykas ir sąvokų apibrėžtys

1 straipsnis

Dalykas

Šia direktyva nustatomos nusikalstamų veikų apibrėžtys bei sankcijos ir taip nustatomos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo ir kitos neteisėtos veiklos prevencijos ir kovos su ja priemonės, ***siekiant užtikrinti veiksmingą ir lygiavertę apsaugą valstybėse narėse ir Sąjungos institucijose, įstaigose, biuruose ir agentūrose ir padidinti pasitikėjimą Sąjungos institucijomis ir iniciatyvomis.*** [11 pakeit.]

2 straipsnis

Sjungos finansinių interesų apibrėžtis

Šioje direktyvoje „Sjungos finansiniai interesai“ reiškia ***visą turtą ir įsipareigojimus, kuriuos valdo Sąjunga ir jos institucijos, įstaigos, organai ir agentūros ar kurie yra valdomi jų vardu, ir visas finansines operacijas, įskaitant skolinimosi ir skolinimo veiklą, taip pat ir ypač visas pajamas ir išlaidas, susijusias su: [12 pakeit.]***

- a) Sąjungos biudžetu;
- b) ~~Sutartimis~~ ***taikant Sutartis*** įsteigtų institucijų, įstaigų, biurų ir agentūrų biudžetu arba kitu jų ***tiesiogiai ar netiesiogiai*** valdomu ir prižiūrimu biudžetu. **[13 pakeit.]**

II antraštinė dalis.

Nusikalstamos veikos, kurių atžvilgiu taikomos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo prevencijos ir kovos priemonės

3 straipsnis

Sąjungos finansiniams interesams kenkiantis sukčiavimas

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad kaip už nusikalstamą veiką būtų baudžiama už šiuos tyčinius veiksmus:

- a) išlaidų srityje – bet kokius veiksmus ar neveikimą, kai:
 - i) naudojami ar pateikiami netikri, klaidingi ar neišsamūs teiginiai ar dokumentai, ir taip pasisavinamos ar neteisėtai neišmokamos Sąjungos biudžeto ar kito jos ar jos vardu valdomo biudžeto lėšos,
 - ii) pažeidžiant prievolę neatskleidžiama tam tikra informacija ir taip pasiekiamas toks pats rezultatas, arba
 - iii) įsipareigojimai ar išlaidos panaudojamos ne pagal nustatytą paskirtį;

- b) pajamų srityje – bet kokius veiksmus ar neveikimą, kai:
- i) naudojami ar pateikiami netikri, klaidingi ar neišsamūs teiginiai ar dokumentai, ir taip neteisėtai sumažinami Sąjungos biudžeto ar kito jos ar jos vardu valdomo biudžeto išteklių,
 - ii) pažeidžiant prievolę neatskleidžiama tam tikra informacija ir taip pasiekiamas toks pats rezultatas, arba
 - iii) ne pagal paskirtį panaudojama teisėtai įgyta nauda ir taip pasiekiamas toks pats rezultatas.

4 straipsnis

Sąjungos finansiniams interesams kenkiančios į sukčiavimą panašios nusikalstamos veikos

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad kaip už nusikalstamą veiką būtų baudžiama tuo atveju, jei su Sąjungos finansiniais interesais susijusioje viešojo pirkimo ar dotacijos skyrimo procedūroje kandidatas ar viešųjų pirkimų konkurso dalyvis arba asmuo, rengiantis ar dalyvaujantis rengiant tokių kandidatų viešojo pirkimo pasiūlymus ar paraiškas dotacijai gauti, perkančiajai organizacijai ar dotaciją skiriančiai institucijai tyčia pateikia arba nuo jos nuslepia informaciją taip, kad apeitų ar iškreiptų taikomus tinkamumo, atmetimo, atrankos ir skyrimo kriterijus, ***iškreiptų arba suardytų natūralią konkurenciją tarp konkurso dalyvių.*** [14 pakeit.]
2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/60/EB¹ 1 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą pinigų plovimą, susijusį su turtu, ~~įgytu~~ ***arba pajamomis, įgytomis*** šioje direktyvoje nurodytomis nusikalstamomis veikomis, būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką. [15 pakeit.]

¹ 2005 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (OL L 309, 2005 11 25, p. 15).

3. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už šiuos tyčinius veiksmus **tyčine pasyviąją ir aktyviąją korupciją** būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką:

(a) **Šioje direktyvoje pasyvioji korupcija reiškia** valstybės tarnautojo veiksmus, kuriais jis tiesiogiai ar per tarpininką reikalauja, ~~gauti iš anksto~~ **prima** ar sutinka ateityje gauti bet kokią naudą sau ar trečiajam asmeniui už tai, kad eidamas tarnybines pareigas ar vykdydamas savo funkcijas veiks, **atidės veiksmus** arba neveiks pakenkdamas arba galbūt pakenkdamas Sąjungos finansiniams interesams (~~pasyvioji korupcija~~), **nesvarbu, ar pažeisdamas savo tarnybines prievoles, ar jų nepažeisdamas.**

~~(b)~~ Šioje direktyvoje *aktyvioji korupcija reiškia* bet kokio asmens veiksmus, kuriais jis tiesiogiai ar per tarpininką pažada, *pasiūlo* suteikti ar suteikia bet kokią naudą valstybės tarnautojui ar trečiajam asmeniui už tai, kad eidamas tarnybines pareigas ar vykdydamas savo funkcijas šis tarnautojas, *atidėtų veiksmus* arba neveiktų, *arba už tai, kad taip darė praeityje*, pakenkdamas arba galbūt pakenkdamas Sąjungos finansiniams interesams (~~aktyvioji korupcija~~). [16 pakeit.]

4. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už ~~tyčinius~~ *tyčinį pasisavinimą būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką*.

Šioje direktyvoje *pasivavinimas reiškia* valstybės tarnautojo veiksmus, kuriais jis skiria ar išmoka lėšas arba pasisavina ar panaudoja turtą ne pagal nustatytą paskirtį ~~ir ketindamas pakenkti~~ *ir kurie kenkia* Sąjungos finansiniams interesams, ~~būtu baudžiama kaip už nusikalstamą veiką (pasivavinimą)~~. [17 pakeit.]

5. Šiame straipsnyje „valstybės tarnautojas“:

- a) ~~bet kuris teisėkūros, administracinės ar teisminės institucijos tarnautojas, teikiantis viešąsias paslaugas Sąjungos, valstybių narių ar trečiųjų šalių vardu~~ ***ar nacionalinis pareigūnas, įskaitant bet kurį kitos valstybės narės nacionalinį pareigūną ir bet kurį trečiosios valstybės nacionalinį pareigūną.***

Sąjungos pareigūnas:

- i) ***bet kuris pareigūnas ar kitas pagal sutartį dirbantis darbuotojas, kaip apibrėžta Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatuose arba kitų Europos***
- ii) ***bet kuris valstybių narių ar kurios nors viešos ar privačios įstaigos dirbti į Sąjungą instituciją, įstaigą, biurą ar agentūrą komandiruotas asmuo, atliekantis tokias pat funkcijas, kaip Sąjungos pareigūnai ar kiti tarnautojai.***

Pagal Sutartis įsteigtų įstaigų, biurų ar agentūrų nariai ir tokių įstaigų, biurų ar agentūrų darbuotojai yra laikomi Sąjungos pareigūnais tiek, kiek jiems netaikomi Tarnybos nuostatai.

Nacionalinis pareigūnas – tai pareigūnas arba valstybės tarnautojas taip, kaip jie apibrėžiami valstybės narės ar trečiosios valstybės, kurioje atitinkamas asmuo vykdo minėtas funkcijas, nacionalinėje teisėje.

Vis dėlto procesinių veiksmų, susijusių su valstybės narės pareigūnu arba su trečiosios valstybės pareigūnu, kuriuos yra inicijavusi kita valstybė narė, atveju pastaroji nėra įpareigota taikyti nacionalinio pareigūno apibrėžties, išskyrus atvejus, kai ši apibrėžtis suderinama su jos nacionaline teise;

- b) ~~bet kuris kitas asmuo, neužimantis tokių pareigų, tačiau teikiantis viešąsias paslaugas kuriam pavesta vykdyti ir kuris vykdo valstybės tarnybos funkcijas, susijusias su Sąjungos, valstybių narių ar trečiųjų šalių vardu ir dalyvaujantis valdyme ar priimančias sprendimus, susijusias su Sąjungos finansiniais finansinių interesų valdymu ar su šiais interesais susijusiais sprendimais valstybėse narėse ar trečiosiose valstybėse.~~
- [18 pakeit.]**

III antraštinė dalis.

Bendrosios nuostatos dėl nusikalstamų veikų, kurių atžvilgiu taikomos Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo prevencijos ir kovos priemonės

5 straipsnis

Kurstymas, bendrininkavimas ir kėsinimasis

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už ~~II antraštinėje dalyje~~ *visų 3 ir 4 straipsniuose* nurodytų nusikalstamų veikų kurstymą, pagalbą ar bendrininkavimą jas vykdant būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką. **[19 pakeit.]**
2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už kėsinimąsi įvykdyti *visas* 3 straipsnyje ~~arba~~ *ir* 4 straipsnio 4 dalyje nurodytas nusikalstamas veikas būtų baudžiama kaip už nusikalstamą veiką. **[20 pakeit.]**

6 straipsnis

Juridinių asmenų atsakomybė

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn už visas ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5 straipsniuose~~ nurodytas nusikalstamas veikas, kurias jų naudai padarė bet kuris asmuo, veikęs individualiai arba kaip tokio juridinio asmens struktūrinio padalinio narys ir užimantis to juridinio asmens struktūroje vadovaujamas pareigas, jeigu jis turėjo teisę: **[21 pakeit.]**
 - a) atstovauti juridiniam asmeniui;
 - b) priimti sprendimus juridinio asmens vardu; arba
 - c) vykdyti kontrolę juridinio asmens struktūroje.
2. Valstybės narės taip pat imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn, jeigu dėl šio straipsnio 1 dalyje minimo asmens priežiūros ar kontrolės trūkumo jam pavaldus asmuo galėjo įvykdyti bet kurią iš ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5 straipsniuose~~ nurodytų nusikalstamų veikų atitinkamo juridinio asmens naudai.
[22 pakeit.]

3. Juridinių asmenų atsakomybė pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis nepanaikina fizinių asmenų, kurie yra ~~II antraštinėje dalyje~~ **3, 4 ir 5 straipsniuose** nurodytų nusikalstamų veikų kaltininkai arba kuriems baudžiamoji atsakomybė kyla pagal 5 straipsnį, baudžiamosios atsakomybės. **[23 pakeit.]**
4. Šioje direktyvoje „juridinis asmuo“ – subjektas, turintis teisinį subjektiškumą pagal taikytiną teisę, išskyrus valstybes ar valstybinės valdžios funkcijas vykdančias viešąsias įstaigas bei viešąsias tarptautines organizacijas.

7 straipsnis

Bausmės fiziniams asmenims

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5~~ **straipsniuose** nurodytas nusikalstamas veikas fiziniams asmenims būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios baudžiamosios sankcijos, įskaitant baudas ir laisvės atėmimo bausmes, kaip nurodyta 8 straipsnyje. **[24 pakeit.]**
2. ~~Smulkių nusikaltimų~~ **Nusikaltimų** atvejais, kai padaryta žala ar gauta nauda neviršija ~~10 000 EUR~~ **5 000 EUR** ir nėra sunkinančių aplinkybių, valstybės narės gali taikyti kitokias, ne baudžiamąsias, sankcijas. **[25 pakeit.]**
3. Šio straipsnio 1 dalis neturi poveikio kompetentingų institucijų teisei skirti valstybės ~~transporto įmonėms~~ **pareigūnams** drausmines nuobaudas, **kaip nustatyta 4 straipsnio 5 dalyje.** **[26 pakeit.]**
4. Valstybės narės užtikrina, kad priimant nuosprendį dėl II antraštinėje dalyje nurodytos nusikalstamos veikos galima būtų atsižvelgti į teisišiamam asmeniui už tą pačią veiką jau pritaikytas kitas, ne baudžiamąsias, sankcijas.

8 straipsnis

Minimalios ir maksimalios laisvės atėmimo bausmės

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad už 3 straipsnyje ir 4 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodytas nusikalstamas veikas, kuriomis gaunama naudos ar ~~padaroma žalos~~ ~~už 100 000 EUR~~ **kuriomis padaryta žala siekia 50 000 EUR** ir daugiau, būtų skiriama: **[43 pakeit.]**

a) ~~— minimali ne mažiau kaip 6 mėnesių laisvės atėmimo bausmė;~~ **[27 pakeit.]**

b) maksimali ne mažiau kaip 5 metų laisvės atėmimo bausmė.

Valstybės narės imasi reikiamų veiksmų užtikrinti, kad už 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytas nusikalstamas veikas, kuriomis gaunama naudos ar padaroma žalos už 30 000 EUR ir daugiau, būtų skiriama:

a) ~~— minimali ne mažiau kaip 6 mėnesių laisvės atėmimo bausmė;~~ **[28 pakeit.]**

b) maksimali ne mažiau kaip 5 metų laisvės atėmimo bausmė.

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad tais atvejais, kai ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5 straipsniuose~~ nurodytos nusikalstamos veikos padaromos dalyvaujant nusikalstamoje organizacijoje, kaip apibrėžta Tarybos pamatiniame sprendime 2008/841/TVR, už jas būtų skiriama maksimali ne mažiau kaip 10 metų laisvės atėmimo bausmė. **[30 pakeit.]**

8a straipsnis
Atsakomybę sunkinančios aplinkybės

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad tais atvejais, kai nustatoma, kad 3, 4 ir 5 straipsniuose nurodytos nusikalstamos veikos padaromos dalyvaujant nusikalstamoje organizacijoje, kaip apibrėžta Tarybos pamatiniame sprendime 2008/841/TVR, tai būtų laikoma atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis. [31 pakeit.]

9 straipsnis

Minimalios sankcijos juridiniams asmenims

Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, patrauktam atsakomybėn pagal 6 straipsnį, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios sankcijos: tai gali būti baudmės ar ne baudžiamosios nuobaudos, taip pat kitos sankcijos, pavyzdžiui:

- a) teisės į valstybės teikiamas lengvatas arba pagalbą atėmimas;
- aa) *laikinas arba nuolatinis teisės dalyvauti Sąjungos konkursų procedūrose atėmimas;*
[32 pakeit.]
- b) laikinas ar nuolatinis teisės verstis komercine veikla atėmimas;
- c) teisminės priežiūros skyrimas;
- d) likvidavimas teismo nurodymu;
- e) laikinas ar galutinis įmonių, kurių pagalba buvo įvykdyta nusikalstama veika, uždarymas.

9a straipsnis

Ne bis in idem taisyklė

Valstybės narės turi taikyti nacionalinėje baudžiamojoje teisėje „ne bis in idem“ taisyklę, pagal kurią asmuo, kurio teismo procesas buvo užbaigtas kurioje nors valstybėje narėje, negali būti persekiojamas kitoje valstybėje narėje dėl tų pačių faktų, jeigu jam buvo paskirta bausmė, ji buvo įvykdyta, yra vykdoma arba nebegali būti vykdoma pagal nuosprendį priėmusios valstybės įstatymus. [33 pakeit.]

10 straipsnis

Lėšų įšaldymas ir konfiskavimas

Valstybės narės užtikrina, kad II antraštinėje dalyje nurodytomis nusikalstamomis veikomis įgytos lėšos ir šių nusikalstamų veikų priemonės būtų įšaldomos ir konfiskuojamos, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/42/ES¹.

¹ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/42/ES dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje (OL L 127, 2014 4 29, p. 39).

11 straipsnis

Jurisdikcija

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad būtų nustatyta jų jurisdikcija tais atvejais, kai ~~II antraštinėje dalyje~~ **3, 4 ir 5 straipsniuose** nurodytos nusikalstamos veikos:
 - a) visiškai arba iš dalies įvykdytos jų teritorijoje; ~~arba~~
 - b) įvykdytos jų piliečių **arba jų teritorijoje gyvenančių asmenų; arba**
 - c) **pažeidėjui taikomi arba nusikalstamos veikos padarymo metu buvo taikomi Tarnybos nuostatai. [34 pakeit.]**
2. Šio straipsnio 1 dalies b punkte nurodytu atveju valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad jų jurisdikcija nepriklausytų nuo sąlygos, jog baudžiamasis persekiojimas gali būti pradėtas tik tuomet, jei nusikalstamos veikos vietoje apie ją praneša nukentėjęs asmuo arba šią nusikalstamą veiką atskleidžia valstybė, kurioje ji įvykdyta.
3. Valstybės narės užtikrina, kad į jų jurisdikciją patektų atvejai, kai nusikalstama veika įvykdoma pasinaudojant jų teritorijoje turima prieiga prie informacinių ir ryšių technologijų priemonių.

12 straipsnis

Sąjungos finansiniams interesams kenkiančių nusikalstamų veikų senatis

1. Valstybės narės užtikrina, kad senaties terminas, per kurį II antraštinėje dalyje ir 5 straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų atžvilgiu galima atlikti tyrimą, vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, teismo procesą ir priimti teismo sprendimus, būtų ne trumpesnis kaip penkeri metai nuo tos nusikalstamos veikos įvykdymo.
2. Valstybės narės užtikrina, kad ne mažiau kaip 10 metų nuo nusikalstamos veikos įvykdymo, kompetentingai nacionalinei institucijai ėmusis kokių nors priemonių, pavyzdžiui, pradėjus bylos tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą, senaties terminas būtų sustabdomas ir pradedamas skaičiuoti iš naujo.
3. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad įsiteisėjusiu nuosprendžiu dėl II antraštinėje dalyje ar 5 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos paskirtos bausmės vykdymo laikotarpis būtų pakankamas ir ne trumpesnis kaip 10 metų nuo nuosprendžio įsiteisėjimo.

13 straipsnis

Lėšų susigrąžinimas

Ši direktyva neturi poveikio ~~dėl II antraštinėje dalyje nurodytų nusikalstamų veikų neteisėtai sumokėtų sumų, neteisėtai sumokėtų įvykdžius 3, 4 ir 5 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas~~, susigrąžinimui.

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti greitą tokių sumų susigrąžinimą ir jų perdavimą į Sąjungos biudžetą, nepažeidžiant atitinkamų konkrečioms Sąjungos sektoriams taikomų taisyklių dėl finansinių taisyčių ir neteisėtai išleistų sumų susigrąžinimo. Valstybės narės taip pat vykdo tvarkingą susigrąžintų sumų apskaitą ir informuoja atitinkamas Sąjungos institucijas arba įstaigas apie šias sumas, arba, jei atitinkamos sumos nesusigrąžintos, apie šio nesusigrąžinimo priežastis. [35 pakeit.]

14 straipsnis

Santykis su kitais taikytiniais Sąjungos teisės aktais

Administracinių priemonių, bausmių ir baudų, nustatytų Sąjungos teisės aktais, ypač nurodytų Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95¹ 4 ir 5 straipsniuose, arba priimtų nacionalinės teisės aktais vykdant įsipareigojimus pagal Sąjungos teisę, taikymas neturi poveikio šios direktyvos taikymui. Valstybės narės užtikrina, kad baudžiamasis procesas, pradėtas remiantis šią direktyvą įgyvendinančiomis nacionalinės teisės nuostatomis, neturėtų poveikio tinkamai ir veiksmingai taikomoms Sąjungos teisėje ar ją įgyvendinančiose nacionalinės teisės nuostatose nustatytoms su baudžiamuoju procesu nesusijusioms administracinėms priemonėms, bausmėms ir baudoms.

¹ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos, OL L 312, 1995 12 23, p. 1.

IV antraštinė dalis.

Baigiamosios nuostatos

15 straipsnis

~~Valstybių narių ir Europos Komisijos (Europos kovos su sukėiavimu tarnybos) Bendradarbiavimas~~

[36 pakeit.]

1. ~~Valstybės~~ *Nepažeisdami tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose taisyklių, valstybės narės, Eurojustas ir Komisija, neviršydami atitinkamos kompetencijos, bendradarbiauja kovodamos kovodami su* ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5 straipsniuose~~ nurodytomis nusikalstamomis veikomis. Todėl Komisija *ir atitinkamais atvejais Eurojustas* teikia techninę ir operatyvinę pagalbą, palengvinančią kompetentingų nacionalinių institucijų vykdomų tyrimų koordinavimą. **[37 pakeit.]**

2. Kad būtų lengviau atskleisti faktus ir veiksmingai kovoti su ~~II antraštinėje dalyje 3, 4 ir 5~~ **straipsniuose** nurodytomis nusikalstamomis veikomis, kompetentingos valstybių narių institucijos ~~ir Komisija~~, **neviršydamos savo kompetencijos**, gali keisti informacija **su Komisija ir Eurojustu**. Komisija, **Eurojustas** ir kompetentingos valstybių narių institucijos visais atvejais laikosi ~~tyrimo slaptumo ir Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnio ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos bei taikytinų Sąjungos teisės aktų dėl asmens~~ duomenų apsaugos ~~reikalavimų~~ **nuostatų ir atsižvelgia į tyrimo slaptumo reikalavimus**. Todėl Komisijai **ir Eurojustui** informaciją teikianti valstybė narė gali nustatyti specialias šios informacijos naudojimo sąlygas, privalomas Komisijai, **Eurojustui** ar kitai valstybei narei, kuriai ši informacija gali būti perduota. **[38 pakeit.]**

- 2a. Audito Rūmai, nacionalinės audito institucijos (pvz., atlikdamos operacijų, vykdytų pagal pasidalijamojo valdymo tvarką, auditą) ir auditoriai, atsakingi už Sutartimis įsteigtų institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų biudžeto arba institucijų valdomo biudžeto, kurio auditą jos atlieka, auditą, atskleidžia OLAF bet kokias nusikalstamas veikas, apie kurias jos sužino atlikdamos savo darbą. [39 pakeit.]*
- 2b. Sąjungos pareigūnai privalo OLAF pranešti apie nusikalstamas veikas, apie kurias jie sužinojo atlikdami savo funkcijas. [40 pakeit.]*

16 straipsnis

Susitarimų dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos baudžiamosios teisės priemonėmis panaikinimas

1995 m. liepos 26 d. Konvencija dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos ir jos 1996 m. rugsėjo 27 d., 1996 m. lapkričio 29 d. ir 1997 m. birželio 19 d. protokolai panaikinami nuo [17 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nurodytos dienos].

17 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės ne vėliau kaip ... priima ir paskelbia įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Tas nuostatas jos taiko nuo

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

17a straipsnis

Ataskaitos, statistika ir vertinimas

- 1. Komisija iki [24 mėnesiai nuo galutinio šios direktyvos įgyvendinimo termino], taigi kasmet, Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą, kurioje įvertinama, kokių mastu valstybės narės ėmėsi šiai direktyvai įgyvendinti būtinų priemonių, taip pat įvertinamas šios direktyvos veiksmingumas siekiant jos tikslų.*

Tos ataskaitos turi remtis informacija, kurią pateikė valstybės narės, vadovaudamosi 2 dalimi.

2. Valstybės narės nuolat renka išsamius statistinius duomenis iš atitinkamų institucijų ir juos saugo, kad galėtų vertinti savo sistemų, kurias nustatė siekdamas apsaugoti Europos Sąjungos finansinius interesus, veiksmingumą. Statistiniai duomenys kasmet siunčiami Komisijai ir juose pateikiama ši informacija:

- a) pradėtų baudžiamųjų bylų skaičius ir kiek iš šių bylų nutraukta, kiek būta išteisinimo atvejų, kiek būta apkaltinamųjų nuosprendžių ir kiek teismo procesų tebevyksta;**
- b) po baudžiamųjų bylų susigrąžintos ir nesusigrąžintos sumos;**
- c) iš kitų valstybių narių gautų pagalbos prašymų skaičius, taip pat kiek iš šių prašymų prijungta prie bylų ir kiek atmesta.**

3. ***Komisija iki [60 mėnesių nuo galutinio šios direktyvos įgyvendinimo termino] Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia visapusišką šios direktyvos įvertinimą, pagrįstą įgytą patirtimi ir visų pirma ataskaitomis ir statistiniais duomenimis, pateiktais vadovaujantis 1 ir 2 dalimis. Prireikus Komisija taip pat pateikia pasiūlymą dėl dalinio direktyvos pakeitimo, tinkamai atsižvelgdama į minėto įvertinimo rezultatus. [41 pakeit.]***

18 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

19 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta

Europos Parlamento vardu

Tarybos vardu

Pirmininkas

Pirmininkas